

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie en m.e.r.

Nieuwe aanpak voor m.e.r.

Kennissessie Commissie m.e.r. - 25 september 2018

Programma kennissessie

1. Welkom, kennismaking en doel van de middag
2. Omgevingswet en m.e.r.
3. Aan de slag met omgevingsvisies
4. Reflectie en ervaringen uit de pilots en de praktijk
5. Vragen en inbreng eigen voorbeelden discussie
6. Afsluiting en borrel

Kennismaking en doel middag

Doel van de middag :

- Delen kennis Omgevingswet en m.e.r.
- Ervaringen pilots en praktijkvoorbeelden
- Meerwaarde van m.e.r. bij omgevingsvisies

Kennismakingsrondje
en eigen vragen en voorbeelden uit de praktijk

Omgevingswet en m.e.r.

- In afgelopen decennia milieubegrip verruimd
- In gewijzigde M.e.r.-richtlijn expliciet aandacht voor mens en klimaat
- Omgevingswet, vervangt OER het MER?
- Nadruk op vermindering onderzoekslasten en beperken van procedures

Omgevingswet en m.e.r.

Omgevingswet

Integratie van verschillende wetten en AmvB's,
Nieuwe instrumenten en werkwijze
> aanzienlijke verandering

M.e.r.-wetgeving

Europees vastgelegd en wordt geïntegreerd in de Omgevingswet
> Nauwelijks veranderingen

Manier van werken gaat wel veranderen voor beiden

Uitdagingen m.e.r.

Aansluiten op nieuwe werkwijze

Flexibele inzet m.e.r.-instrument

Verbreden milieubegrip

Werkwijze Commissie

Kerninstrumenten Omgevingswet

- Omgevingsvisie
- Programma
- Decentrale regelgeving (omgevingsplan en verordening)
- Algemene Rijksregels
- Omgevingsvergunning
- Projectbesluit

OMGEVINGSVISIE LANGE TERMIJN VISIE EN BESLISPUNTEN		
VIJF PERSPECTIEVEN ALS 'KOMPAS'		
BESLISPUNTEN THEMATISCH	BESLISPUNTEN GEBIEDSGERICHT	BESLISPUNTEN NIEUWE MANIEREN VAN WERKEN

PROGRAMMA'S DOELSTELLINGEN EN MAATREGELEN	
PROGRAMMA THEMA A	PROGRAMMA GEBIED A
PROGRAMMA THEMA B	PROGRAMMA GEBIED B
PROGRAMMA THEMA C	PROGRAMMA GEBIED C
PROGRAMMA THEMA D	PROGRAMMA GEBIED D
PROGRAMMA THEMA ...	PROGRAMMA GEBIED ...

OMGEVINGSPLAN REGELS	
ALGEMENE REGELS	GEBIEDSGERICHTE REGELS

Wat is een omgevingsvisie?

Kenmerken Omgevingsvisies

Gebiedsdekkende integrale visie op de fysieke leefomgeving

Leidende principes (artikel 3.3 Ow)

- Voorzorgsbeginsel
- Preventief handelen
- Aanpak bij de bron
- Vervuiler betaalt

Alleen zelfbindend

Geen eindtermijn

Plan-m.e.r.-plicht in Omgevingswet

- Visie/plan/programma is kaderstellend voor m.e.r.- (beoordelings)plichtige besluiten, of:
- als een Passende beoordeling moet worden gemaakt op grond van de Wet natuurbescherming
- Geen limitatieve lijst van plannen meer
16.34, tweede lid een aantal in ieder geval plannen genoemd: omgevingsvisie, omgevingsplan, programma en voorkeursbeslissing
- Advies Commissie blijft verplicht bij plan-MER

Pilots m.e.r. en omgevingswet

Omgevingsplannen

- De Binckhorst, Den Haag
- Haven-Stad, Amsterdam
- Buitengebied Boekel
- Kanaalzone Zeeuws-Vlaanderen, Terneuzen
- Buitengebied Rijssen-Holten
- Park 21, Haarlemmermeer
- Gebiedsontwikkeling Fokkemast en Regteheide, Goirle
- Buitengebied Boarnsterhim, Leeuwarden

Omgevingsvisies

- Noord Brabant
- Katwijk
- Friesland

Opgaven en experimenten pilots

- Planhorizon
- Flexibiliteit
- Integraliteit
- Detailniveau
- Monitoring, evaluatie en maatregelen achter de hand

Integraal werken

Integrale ambities en doelstellingen
Aanbrengen van focus
Van MER naar OER

MER helpt door:

- kansen en risico's in beeld te brengen
- uitwerken integraal beoordelingskader

Flexibiliteit

Globale en flexibele plannen

Omgevingswaarden, ambities en doelstellingen

Planhorizon

Beschrijving effecten:

- Van 'buiten naar binnen'
- Globaler detailniveau
- Doorschuiven van (detail-)onderzoek

Werkwijze alternatieven

Vertaal doelen en ambities in alternatieven

Niet alleen ruimtelijke keuzes, maar ook beleidsopties, sturingsfilosofie, fasering en verdelingsvraagstukken kunnen worden vertaald in alternatieven

Maak effecten van alternatieven en keuzes inzichtelijk

Monitoring en evaluatie

Onlosmakelijk verbonden met de Omgevingswet en nieuwe werkwijze

MER kan helpen opzetten monitoring

- Referentie en nul-meting
- Vertalen ambities in indicatoren
- Bepalen prioriteiten
- Onderzoeken maatregelen achter de hand

Meerwaarde m.e.r. Omgevingsvisies

- Breng focus aan
- Concretiseer ambities en doelen
- Nieuwe werkwijze met alternatieven
- Detailniveau en integrale effectbeschrijving
- Monitoring en evaluatie onlosmakelijk verbonden met nieuwe werkwijze

Oefening met MER omgevingsvisie

- Werken in groepjes
- Stappen uit het m.e.r.-proces:
 - Foto van de leefomgeving
 - Ambities en doelen en aanbrengen van focus
 - Uitwerken van alternatieven
 - Opstellen van een beoordelingskader
- Reflectie vanuit de groepjes en vanuit de pilots

Reflectie op de oefening

Terugkoppeling oefening

Reflectie vanuit de groep en adviespraktijk Commissie

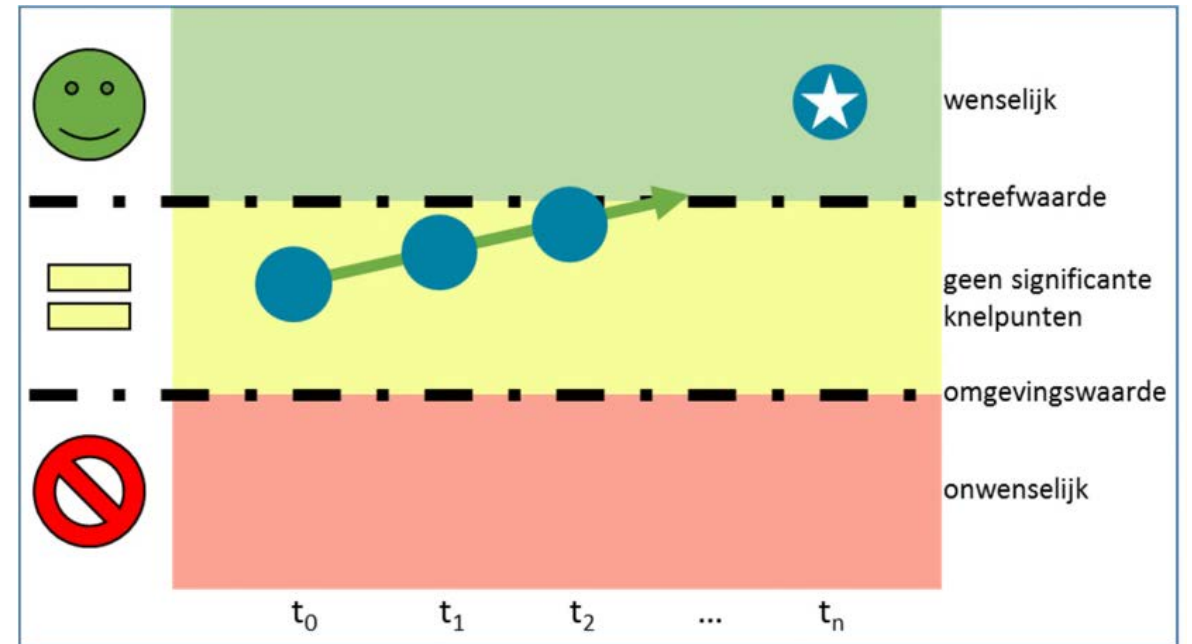

Aanbrengen van focus

Analyse van huidige situatie en autonome ontwikkeling

Richten op de urgente thema's waar (bij)sturing gewenst is.

Hulp bij het maken van (scherpe) keuzes en benoemen van verantwoordelijkheden

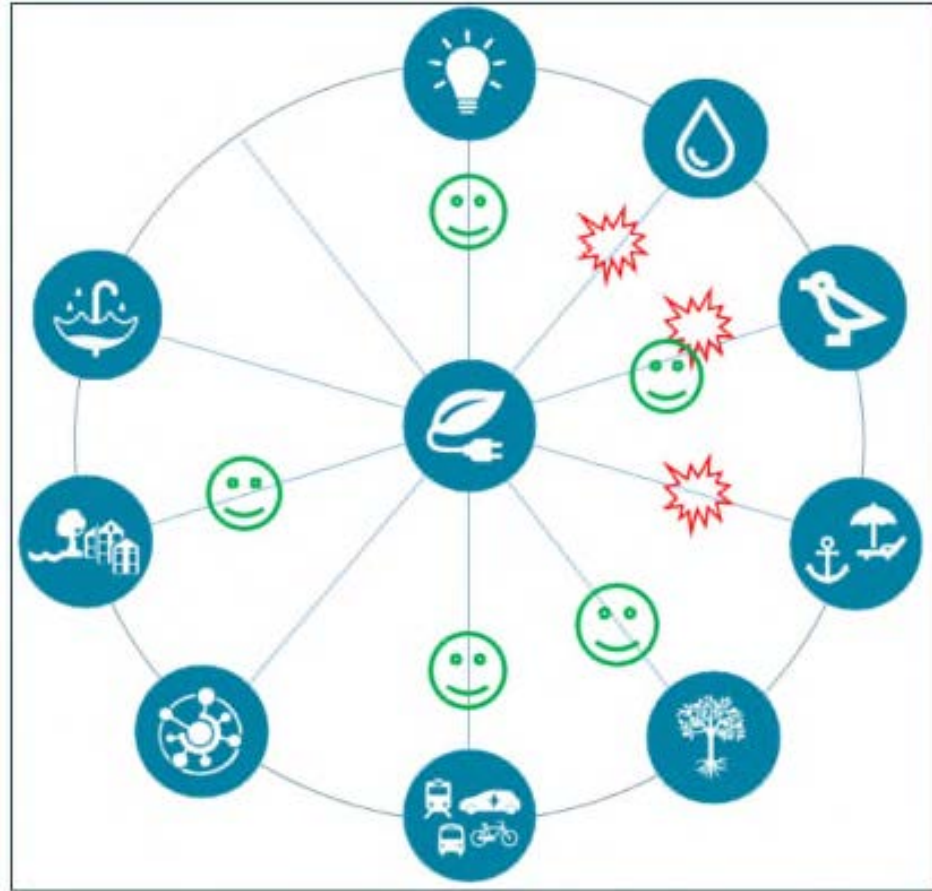

Ambities en doelstellingen concretiseren

Haalbaarheid ambities

Kansen en risico's

Detailniveau OV vs. m.e.r.

Nieuwe werkwijze met alternatieven

Hoe kunnen ambities en doelstellingen worden gerealiseerd?

- Centraal of decentraal
- Randvoorwaarden of spelregels, sturen of vrijlaten?, normen (hard, zacht, open?)
- Samenwerken of zelf initiatief nemen

Welke sturingsinstrumenten inzetten? onderzoek de effecten van sturing in alternatieven

Integraal beoordelingskader

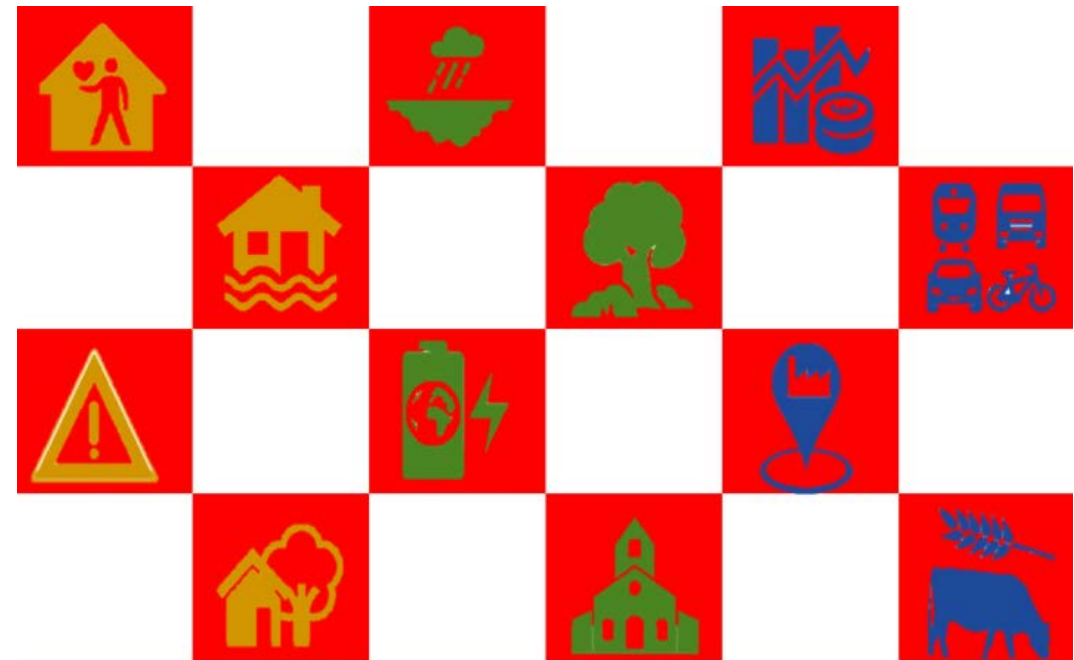
People, planet, prosperity

Beoordeling doelen en effecten

Formuleren indicatoren

Detailniveau Effectbeoordeling:

- Expert judgement
- Standaard/eenvoudige rekenmodellen
- Uniforme methodiek voor doel en effect

Dynamisch informatiesysteem leefomgeving

Rode draad door m.e.r. en ondersteunt de besluitvorming

Analyse referentiesituatie

Koppeling indicatoren beoordelingskader

Inzet monitoring en evaluatie

Aansluiten op DSO (?)

Monitoring, evaluatie en bijsturing

Onlosmakelijk verbonden aan werken met de omgevingswet

Monitoringsplan

- Methode
- Frequentie en validatie
- Betrokken partijen
- Verantwoordelijkheden

Consequenties

- Inzicht in ontwikkelings- en beleidsruimte
- Bijsturing of maatregelen (achter de hand)
- Aanpassen beleid / visie / ambities

Reflectie op vragen?

Inbreng eigen ervaringen en vragen?

Casus Omgevingsvisie Utrecht.

Nieuwe onderwerpen in MER

- Gezondheid
- Klimaatadaptatie
- Energietransitie
- Participatie

Overige onderwerpen:

- Circulair
- Sociaal – inclusief
- Demografie, groei – krimp
- Economie
-

Gezondheid in MER

- **Inventariseer kansen en knelpunten**
 - Met GGD, bewoners, maatschappelijke organisatie
- **Definieer ambities**
 - Gezondheidsbescherming (b.v. luchtverontreiniging, geluidhinder)
 - Gezondheidsbevordering (ruimtelijke inrichting, bv fiets-/wandelmogelijkheden, groen, recreatie-/sportfaciliteiten)
 - Bevorderen gezond gedrag (b.v. roken, voeding, etc.)
- **Werk uit en beoordeel alternatieven**
 - Bepaal mogelijkheden mee te liften met ander beleid (b.v. klimaat, mobiliteit)

MER Haven-Stad Amsterdam

Gezondheid bevorderen (A1):

- Bewegen
 - Fiets
 - Voetganger
 - Sport
 - Spelen
- Bescherming
electromagnetische velden

En (A2)

- Gezonde voeding
- Rookvrije zones
- Hittestress
- Aangename zijde

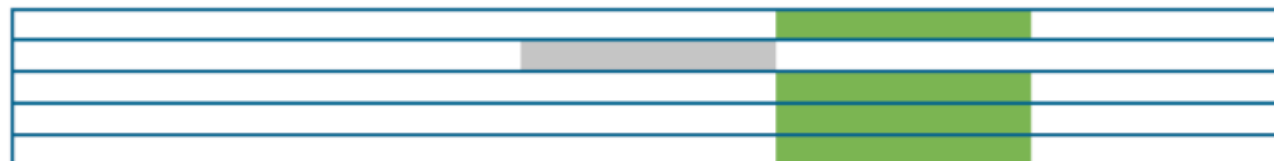
Uitwerking MER Haven-Stad

Beleid uitgewerkt in twee alternatieven
 Keuze voorkeursalternatief (A2) uitgewerkt in randvoorwaarden
 en Spelregels van de Ontwikkelstrategie

Hoofdkeuze 'Gezondheid'

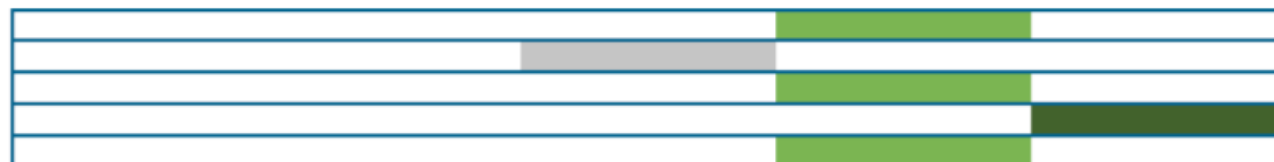

**A1: Toepassen
beweeglogica**

Hoogstedelijk
Bereikbaar
Duurzaam
Gezond
Bedrijvigheid

**A2: Toepassen
gezondheidsbeleid
'Plus'**

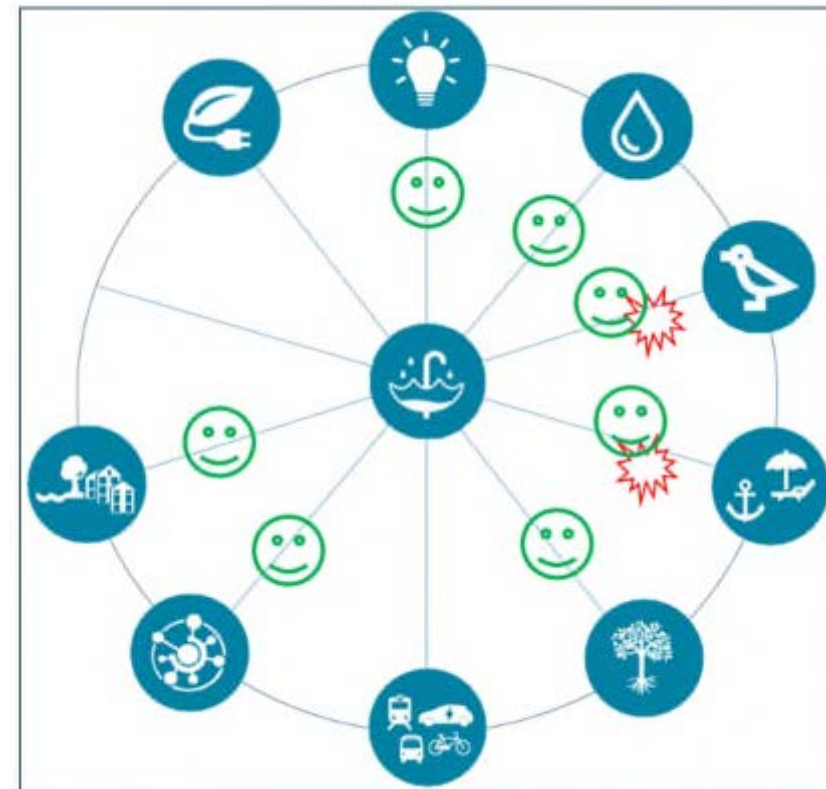
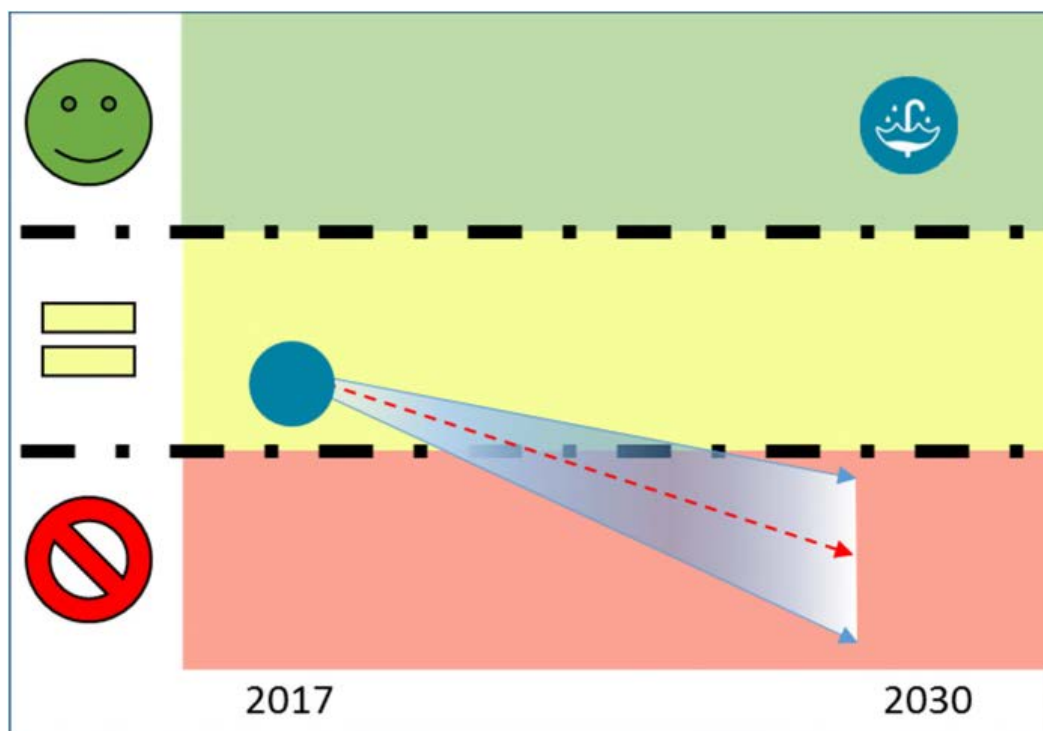
Hoogstedelijk
Bereikbaar
Duurzaam
Gezond
Bedrijvigheid

Klimaatadaptatie in MER

- **Voer stresstest uit**
 - Breng kwetsbaarheid voor klimaatverandering (effecten en risico's) in beeld
 - Gebruik Klimaateffectatlas als hulpmiddel
- **Bepaal en beoordeel mogelijke adaptatiemaatregelen**
 - Maatregelen afhankelijk van tijdshorizon, kosten/baten en neveneffecten
 - Bepaal ook kansen voor verbetering leefomgeving
- **Ga goed om met onzekerheden**
 - No-regret-maatregelen
 - Denk na over maatregelen 'achter de hand'

Omgevingsvisie Katwijk

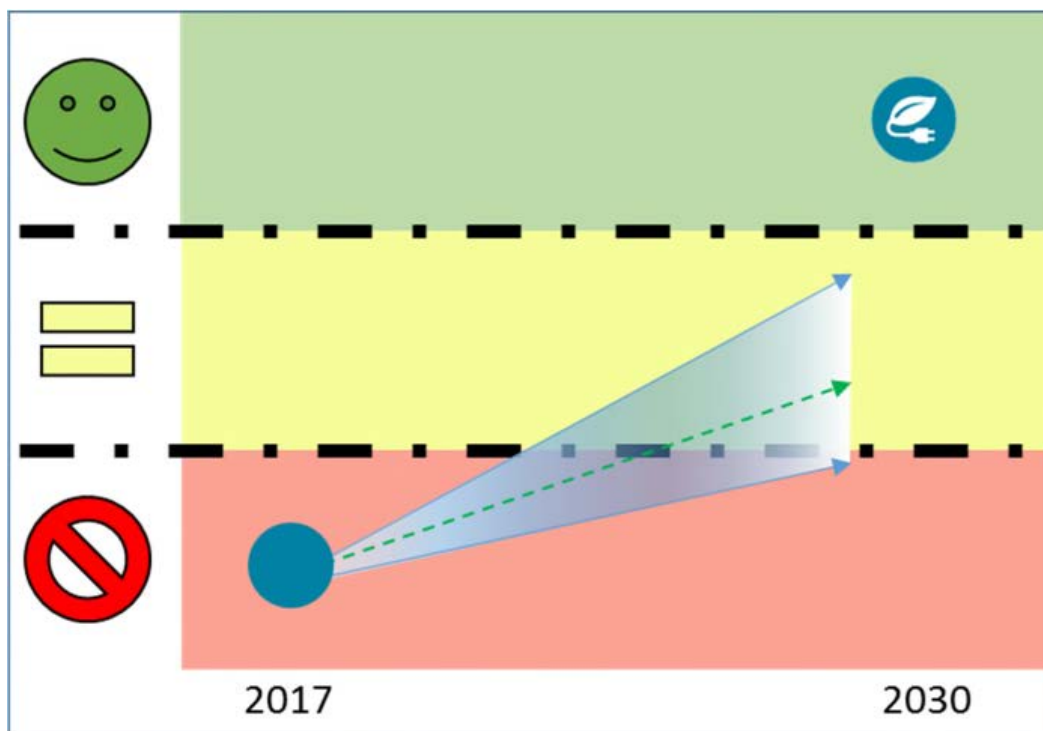

Energietransitie in MER

- Bepaal energiebehoefte
- Bepaal mogelijkheden voor energiebesparing en gebruik duurzame energiebronnen
- Bepaal bijdrage van deze mogelijkheden aan lokale en regionale energie- en emissiereductiedoelstellingen
- Bepaal mogelijkheden energieambitie te koppelen aan andere gebiedsambities
- Bepaald gevolgen en risico's energiestrategieën

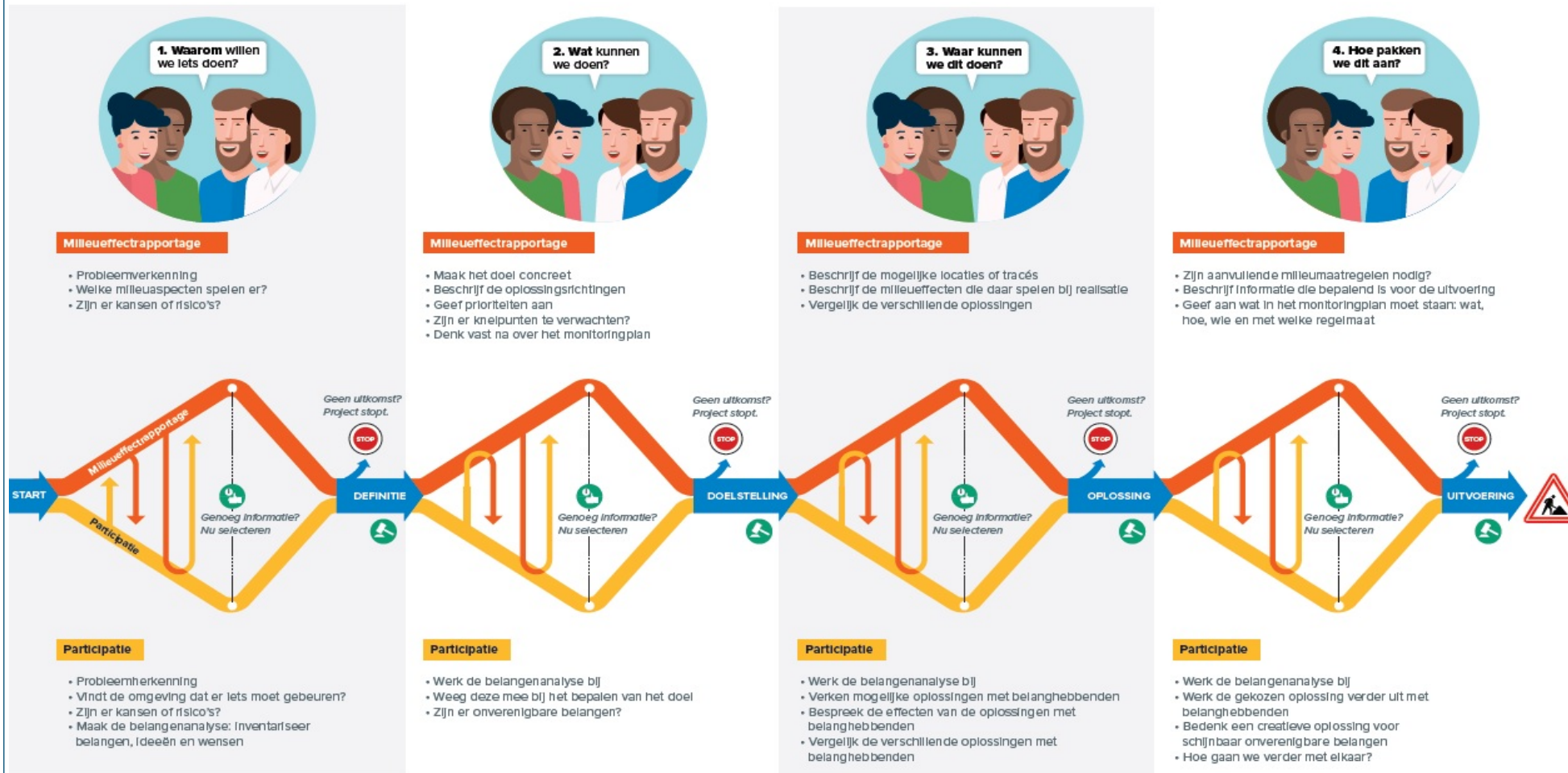
Omgevingsvisie Katwijk

Tabel 4: Energiegebruik (bron: Databank Zuid-Holland)

Totaal energiegebruik (type)	
Voertuigbrandstoffen	613
Elektriciteit	844
Warmte	2.066
Totaal	3.523
Gebruik hernieuwbare energie	
Biobrandstof vervoer	18
Hernieuwbare elektriciteit	4
Hernieuwbare warmte	18
Totaal	40
Totaal energiegebruik (functie)	
Woningen	1.318
Publieke dienstverlening	270
Groot- en detailhandel, autoreparaties	201
Industrie	210
Landbouw, bosbouw en visserij	546
Overig	1.188

Zo verbeter je de leefomgeving met participatie en milieueffectrapportage

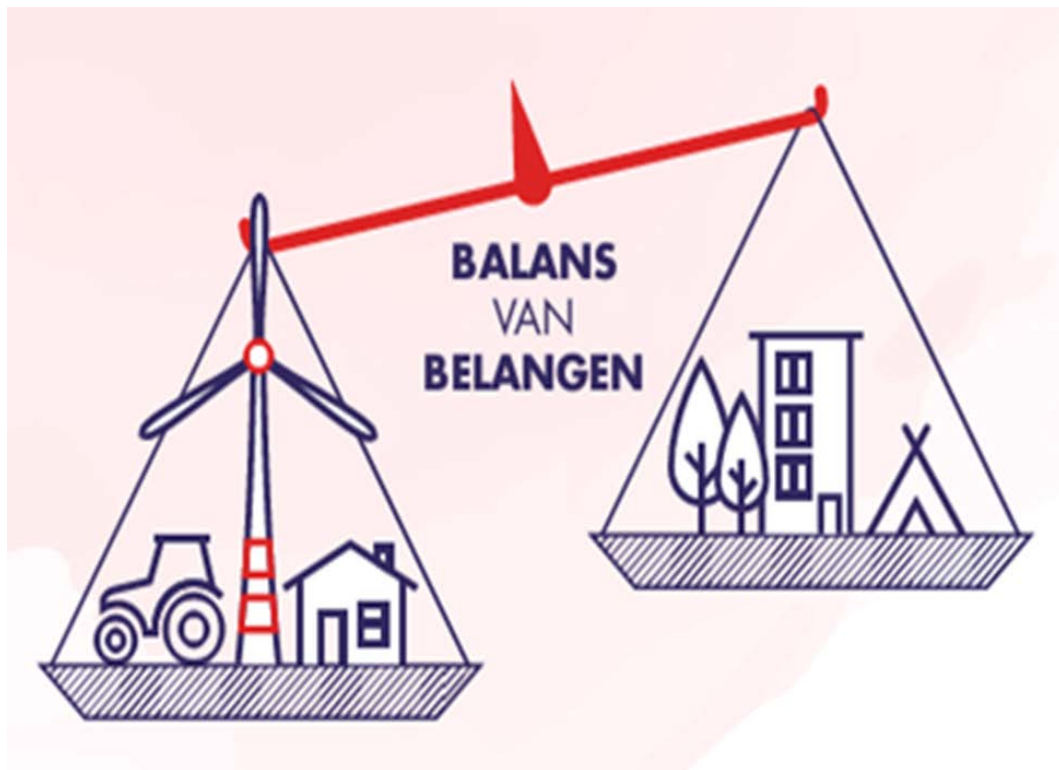
Afsluiting

Vragen en discussie

Afsluiting en borrel.

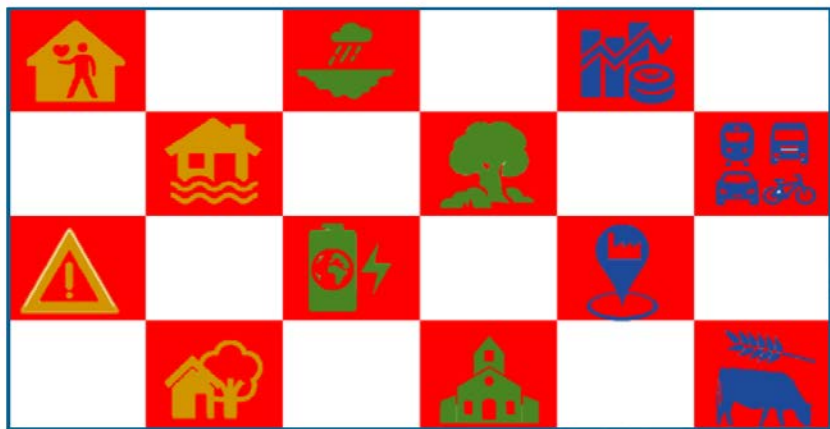
Omgevingsvisie Noord-Brabant R&D

Advies R&D

- Foto's van de leefomgeving, en confrontatie beleid
- Nadenken over de rol van de provincie
- Beoordelingskader afstemmen op ambities en doelen

Omgevingsvisie Noord-Brabant

Ideaalbeeld: alle doelen en ambities zijn gerealiseerd

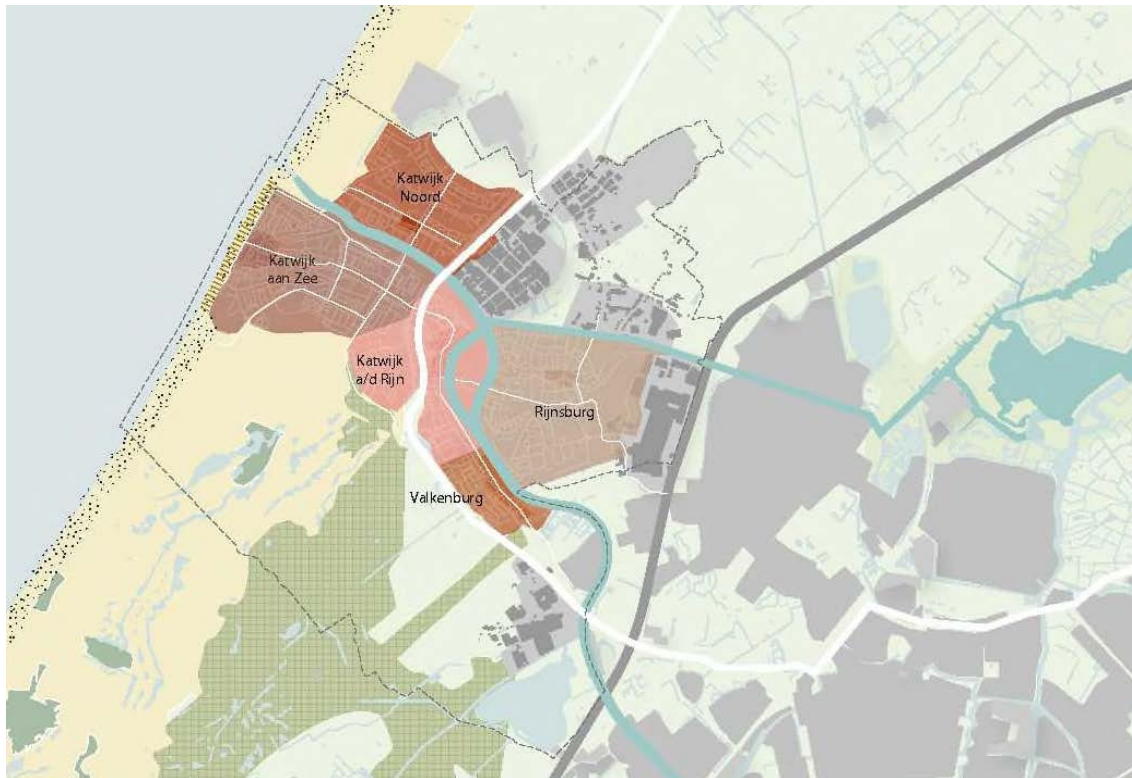

Huidig beeld: nog niet alle doelen en ambities zijn gerealiseerd

Tussentijdse toets concept - MER:

- Focus op hoofdpogaven: o.a. energietransitie, klimaatadaptatie en natuur
- Ambities voor 2050 en 2030 als tussenstap
- Uitwerken (ruimtelijke) verkenningen in het MER

Omgevingsvisie Katwijk (R&D advies)

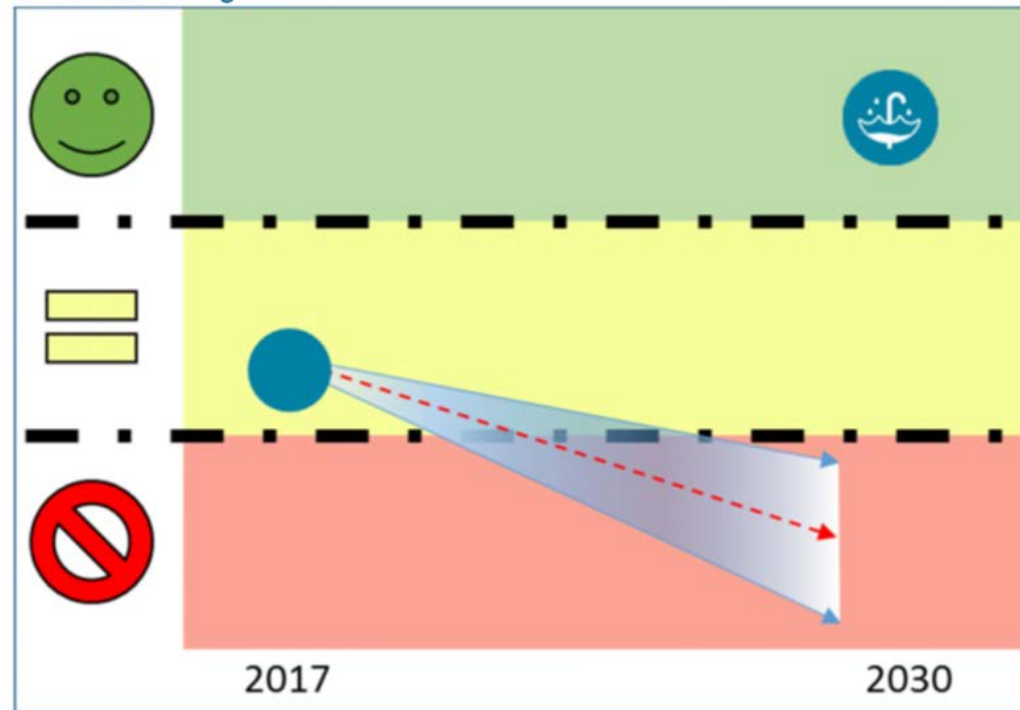
Doel Katwijk:
Integratie ruimtelijk beleid en
kaderstellend besluit

Advies:

- Verken randvoorwaarden en ontwikkelingen
- Concretiseer ambities
- Onderzoek sturingsfilosofie

Omgevingsvisie Katwijk (toetsing)

Klimaatbestendigheid

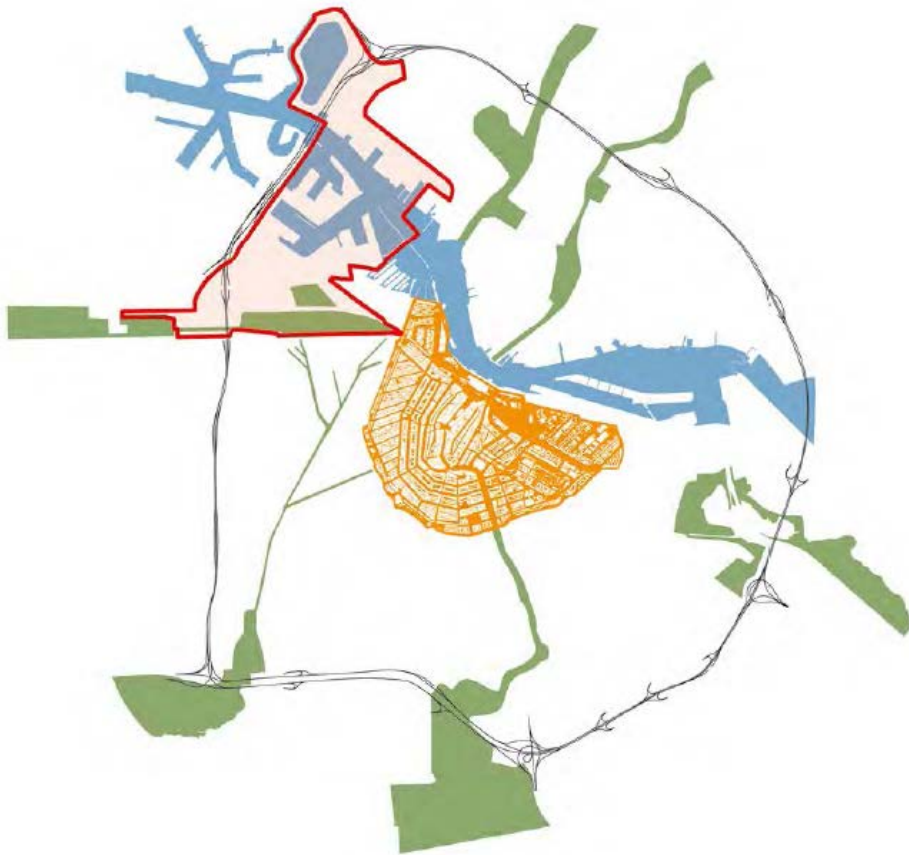
Figuur 6.8: Beoordeling huidige situatie en referentiesituatie doelstelling 2 - klimaatbestendigheid

MER bij de Omgevingsvisie
Onderzoek naar haalbaarheid
van ambities en doelen,
analyse van risico's en kansen

Advies MER:

- Uitwerking in programma's, bewaak integraal karakter
- Monitoringsplan opstellen

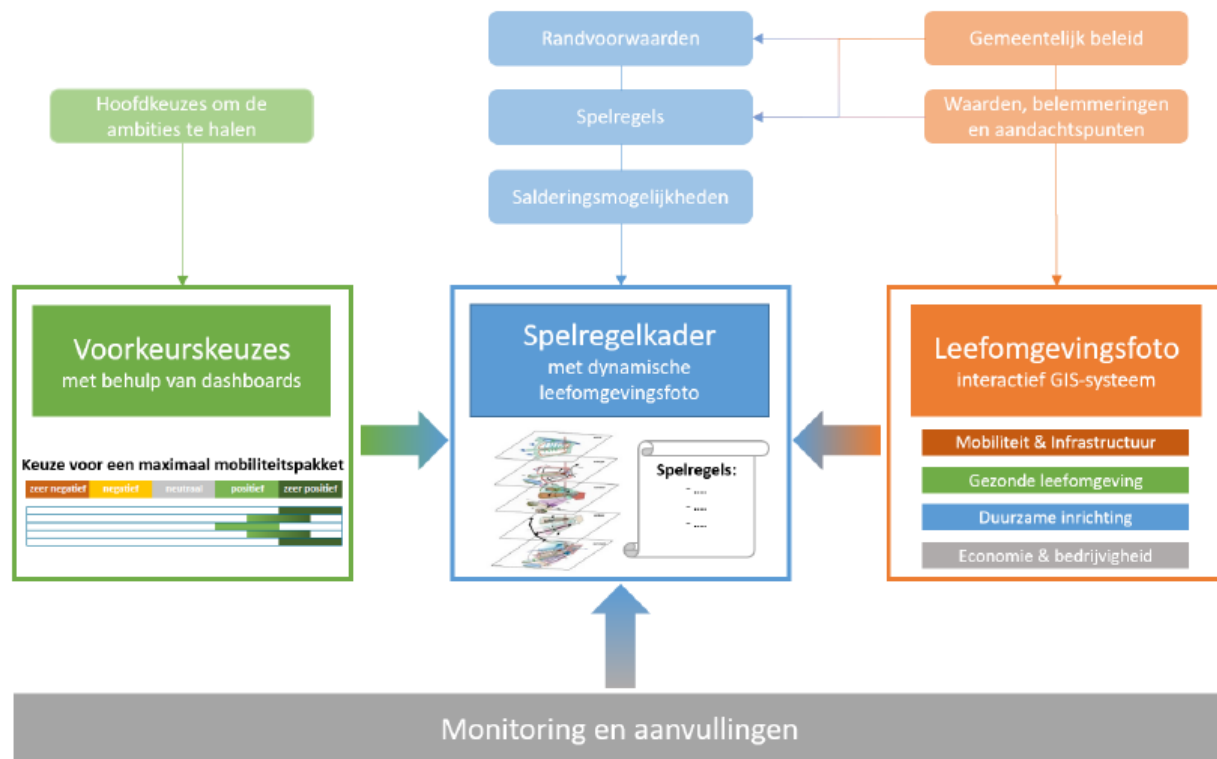
Amsterdam Haven-Stad

Opgave Haven-Stad

- Gebiedstransformatie
- Haven en industrie wordt wonen en werken
- Gefaseerde aanpak
- Hoge ambities
 - Mobiliteit
 - Duurzaamheid
 - Stedelijke kwaliteit
 - Economie

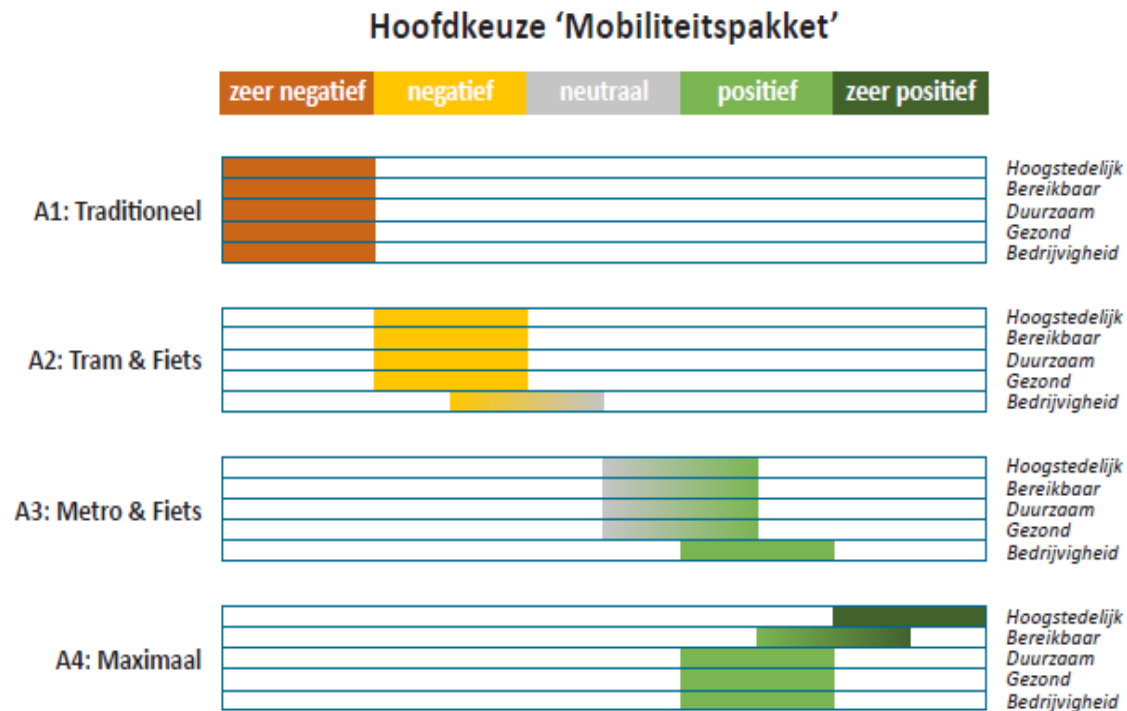
Amsterdam Haven-Stad

MER – Ontwikkelstrategie:

- Leefomgevingsfoto
- Voorkeurskeuzes
- Spelregelkader
- Dashboard
- Dynamisch monitoringssysteem

Amsterdam Haven-Stad

Conclusies:

- Inzet verschillende instrumenten
- Bestuurlijke keuzes onderbouwd
- Monitoring volgt nog, met advies Commissie

Omgevingsvisie Gelderland

- Plan-MER Omgevingsvisie Gelderland, met co-creatie en milieugeweten (pré-Omgevingswet tijdperk)
- Uitwerking in (deel-)visies
 - Windvisie Gelderland
 - Gelders Plussenbeleid
- Werkwijze vergelijkbaar met omgevingsvisie en programma. ambitie Gelderland om dit ook te doen met woningbouw, bedrijventerreinprogramma en regionale energiestrategieën

Omgevingsvisies en m.e.r.

Nationaal:

- Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Provinciaal

- Gelderland / Overijssel / Drenthe / Noord-Holland / Noord-Brabant / Friesland

Gemeentelijk

- Noordwijk, Hillegom, Katwijk
- Ontwikkelstrategie Haven - Stad

Conclusies en inzichten

- Planhorizon en tussenreferentie 10 jaar
- Verbreden scope van het MER met integrale thema's
- Ambities vertalen in concrete doelstellingen en keuzes
- **Nieuwe werkwijze m.e.r.:**
 - dynamisch m.e.r.-systeem
 - sturingsfilosofie, uitnodigingsplanologie en beleidsregels;
 - milieugebruiksruimte en 'van buiten naar binnen'
 - monitoring, evaluatie en maatregelen achter de hand